

Централізована бібліотечна система
Деснянського району м. Києва

Бібліотека № 115 для дітей

Український рушник

(за проектом «Моє ім'я – Україна»)

Бібліографічна довідка
для учнів 5-9 класів та організаторів дитячого
читання

Київ - 2016

...Я рідний край та мову солов'їну
У вишивку свою вплела, в нитки.
Я прославляю рідну Україну,
Яскраві вишиваючи квітки...

О. Вишневська

Мета бібліографічної довідки:

- формувати уявлення у користувачів про один із символів українського народу – вишитий рушник;
- розширити знання учнів про види декоративно-ужиткового мистецтва України, зокрема, ознайомити з історією та технікою виконання рушників, використанням вишитих рушників у побуті;
- виховувати патріотичні почуття, дбайливе ставлення до національних традицій, звичаїв українського народу.

Матеріал у бібліографічній довідці розташований за алфавітом прізвищ авторів.

Сподіваємось, що бібліографічна довідка стане в нагоді учням та їхнім батькам для самоосвіти, а також організаторам дитячого читання – на допомогу у підготовці та проведенні масових заходів.

Укладач : Проценко А. М.
Відповідальна за випуск : Приходько Н. О.

Історична довідка

З роду-віку людина живе не лише хлібом єдиним. Живе роздумами, мріями, надіями. І саме оці роздуми, думки знаходять своє відображення у творах мистецтва: літературі, вишивках, скульптурі, музиці .

Важливе місце в житті українського народу займає рушник. Не було жодної хати без вишитого рушника. Ним прикрашали стіни, накривали хліб, витирали руки. Без рушника, як без пісні, неможливе народження, одруження, зустріч гостей. Коли син вирушав у дорогу, мати дарувала йому рушник, як оберіг від лиха. А дочок матері навчали вишивати рушники ще змалечку. Рушник цінується в народі. Це не просто виріб, це своєрідний символ, це тісне поєднання фізичної праці і роздумів.

Техніка виконання

Вишивати рушники — давній український народний звичай. Вишиванням споконвіку займались жінки, які з покоління в покоління передавали найтипівіші, найяскравіші зразки орнаменту, кольору, вишивальну техніку. Вишивки, передаючи характерні ознаки місцевості, різняться між собою орнаментом, технікою виконання та гамою барв.

Техніка вишивання має близько ста різних варіантів і так само, як і гама кольорів, є особливістю певної місцевості. Кольори та орнамент рушників характерні регіональним особливостям, за якими розрізняються «подільські», «поліські», «київські», «гуцульські», «галицькі», «буковинські» і т. д.

Легенда про рушник

Було це дуже давно, коли зродилися кришталеві сльозинки-намистинки, що росую в народі зуться. Жила тоді в одному селі мати, і мала вона трьох синів-красенів. Що вже працювиті були та до всього здібні — про те не лише матуся знала. Одне лишень хлопці не вміли — вишивати, як їх ненька. Сядуть, було, біля неї, коли з усім упораються, та й кажуть : *«Ви, матусенько, шийте-вишивайте та пісню співайте, а ми подивимося, як народжуються у ваших руках квіти та птахи».*

Горнулася мати до синів і такі мудрі слова говорила: *«Долю я вам кожному вигаптую, і пам'ять про себе в рушниках залишу, то ж бережіть їх».* Багато вишила мати за своє життя рушників, і всі між синами розділила. А даруючи, навчала : *«Сини мої, мої голуби! Пам'ятайте повік про кохання своєї неньки. Куди б не їхали, не йшли, а рушник у дорогу беріть. Хліб у нього загортайте та людей пригощайте. Хліб на рушнику життя величає, здоров'я береже».*

Та життя людини, як і днина, швидко минає. Померла старенька мати. Осиротіли сини. Поховали неньку, а на могилі рушник білий прослали, щоб вітер порох на неї не трусив. Правду люди кажуть, а чи ні —

та чутка про те диво й донині ходить. Переповідають, що на тому рушникові квіти через три дні розцвіли. Хто вишив їх, ніхто не знає. Лише вітер про те розповідає і просить вишити на згадку рушник, як і той, червоними та чорними нитками...

У нашій бібліотеці відбулося відкриття **українського народознавчого куточка** – «Обереги, що не губляться в віках».

Куточок української культури та народних традицій розташований у залі абонементу старшого відділу обслуговування

користувачів, де для учнів та їхніх батьків відкриваються двері

старовинної української хати. Атмосферу давнини, що була реальністю пращурів, створюють експонати, які працівники відділу ретельно збирали протягом 4-х місяців.

На експозиції представлені оригінальні предмети одягу, побутовий посуд, господарське приладдя, рушники, хустки, народна творчість. Кожен із представлених експонатів має свою історію та є частиною загальної історії українського народу, його світогляду та культури. Тут ви побачите різноманітні знаряддя для прядіння: прядку, гребені, мотовило. Зверніть увагу на колекцію старовинних *рушників*.

Традиційно у кожній хаті на видному місці висіло кілька видів *рушників*: «утирач», «стирок», «покутник», «божник». Окремо зберігалися ритуальні рушники. Про значення того чи іншого виду рушника та про колористику й орнаменталістику, представлену на них, ви можете довідатися у бібліотеці. На печі вас зустріне привітна господиня, вбрана у традиційний український костюм, яка береже затишок нашого маленького музею.

Більше дізнатися про історію та техніку вишивання рушників вам допоможуть матеріали з фонду нашої бібліотеки:

Вудвуд, Л. Ф. З батьківської криниці : українське народознавство / Л. Вудвуд, І. Вудвуд. – Донецьк : Центр підготовки абітурієнтів, 2000. – 256 с.

Грабовська, С. Пісенна творчість Андрія Малишка : урок з вивчення поезії «Пісня про рушник» // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 4. – С. 27-28.

І на тім рушникові : до сценарної скарбнички // Позакласний час. – 2016. – трав. (№ 5). – С. 56.

Кара-Васильєва, Т. В. Творчі дивосвіту / Т. В. Кара-Васильєва ; худож. М. Крисаченко. – Київ : Рад. шк., 1984. – 173 с. : іл.

Коверзєва, С. М. Душа на полотні : сценарій бібліотечного заходу про український народний рушник // Шкільна бібліотека. – 2011. – № 8. – С. 77-80.

- 6. Маковій, Г. П.** Очі згори : народознавчі новели / Г. Маковій ; худож. Л. Дікарев. – Київ : Генеза, 1996. – 495с. : іл. – (Бібліотека журналу «Неопалима купина»).
- 7. На білих крилах рушника - несе надію Україна :** до сценарної скарбнички // Позакласний час. – 2016. – № 7. – С. 55-56.
- 8. На рушниковому крилі :** тематичний вечір // Позакласний час. – 2011. – № 8. – С. 102-103.
- 9. Назарчук, Я.** Український рушник – оберіг твого народу // Шкільний світ. – 2011. – 2 берез. (№ 8). – С. 1-4
- 10. Никирса, М. Ф.** Україною зовемо рідний край, де ми живемо! : [колективне свято] / М. Никирса, Г. Угрин, О. Томенчук // Позакласний час. – 2012. – № 11/12. – С. 19-23.
- 11. Половець, Д.** Вишитий рушник // Шкільний світ. – 2014. – січ. (№ 2). – С. 10-15.
- 12. Рудницька, А.** Український Всесвіт / А. Рудницька. – Київ : Територія А, 2008. – 48 с. : фотоіл.
- 13. Сидоренко, Т. Б.** Таємниці народних ремесел : в Україні з давнини існують численні повір'я, легенди, пов'язані з вишивкою і ткацтвом // Розкажіть онуку. – 2014. – квіт. (№ 4). – С. 47-48.
- 14. Толмачова, К. О.** Вишиванка, моя вишиванка : [сценарій виховного заходу] // Позакласний час. – 2010. – № 8. – С. 2-4.
- 15. Українська вишивка :** альбом / авт. тексту та упоряд. Т. Кара-Васильєва ; худож. М. Ессаулова. – Київ : Мистецтво, 1993. – 263 с. : ілюстр.

16. Яновський, М. Срібна пряжка : розповіді про народних митців / худож. М. Дем'ян. – Ужгород : Карпати, 1980. – 216 с. : іл.

WEBліографія:

Про Україну

<http://about-ukraine.com/index.php?text=706>

Український рушник

<http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=77976>

Історія українського рушника

<http://ua-referat.com>

Українські рушники

<http://www.diartstyle.com.ua/priznachennya-vishitogo-rushnika/>

Народознавча експозиція працюватиме в бібліотеці постійно. Вивчати історію та культуру можна не тільки в книжках, предмети та візуальні матеріали часто говорять гучніше за тексти. Приходьте та поринайте у власну історію.

